

ارزشیابی

ارزشیابی این برنامه، به دلیل رویکردش که مهارت‌آموزی است، از حساسیت خاصی برخوردار است. در اینجا میزان کسب «مهارت نوشتن» مورد توجه و سنجش قرار می‌گیرد؛ بنابراین در این سنجش به هیچ‌وجه از پرسش‌های دانشی استفاده نمی‌شود.

برای ارزشیابی مستمر مهارت نوشتن، پیشنهاد می‌شود دبیران محترم برای هر دانش‌آموز پوشه کاری درست کنند تا میزان مهارت نوشتن او با خودش قابل ارزیابی شود. به بیان دیگر اولین نمونه نوشته دانش‌آموز داخل پوشه قرار گیرد، پس از دو ماه نمونه دیگر و به همین ترتیب ادامه می‌یابد. به این ترتیب فرایند مهارت‌آموزی هر دانش‌آموز رصد می‌شود و میزان پیشرفت او مورد توجه قرار می‌گیرد.

در آزمون‌های کلاسی و پایانی، با الگوبرداری از سه فعالیت کارگاه نوشتن، می‌توانید سؤال طرح کنید. به بیان دیگر آزمون شامل سه نوع سؤال تشخیصی، تولیدی و تحلیلی باشد.

الف) سؤال تشخیصی

برای نمونه می‌توانید سه متن کوتاه به دانش‌آموز بدهید و بپرسید اولاً فضای غالب متن‌ها عینی است یا ذهنی، ثانیاً کدام متن با روش جانشین‌سازی تولید شده است.

ب) سؤال تولیدی

در این بخش موضوعی در اختیار دانش‌آموز قرار می‌گیرد و از او می‌خواهید مثلاً با روش مقایسه، متنی بنویسد و در واقع تولید کند.

پ) بخش دیگر سؤال‌های تولیدی از طریق حکایت‌نگاری، مثل نویسی و شعرگردانی خواهد بود. در این بخش یکی از موارد (مثلاً حکایت‌نگاری) انتخاب می‌گردد و طراح سؤال مانند الگوی کتاب نگارش انجام می‌شود.

ت) در این بخش لازم نیست سؤال مستقلاً داده شود بلکه می‌توان کاربرد هنجار نوشتار، نشانه‌های نگارشی و نکات املائی را در نوشته‌های بخش الف، ب و پ در نظر گرفت و به نسبت رعایت موارد یاد شده نمره داد.

ث) سؤال تحلیلی

نوشته‌ای به دانش‌آموزان داده می‌شود تا با توجه به معیارهایی که در سؤال مشخص شده است، متن را تحلیل کنند. برای نمونه معیارها می‌توانند به شکل زیر باشند:

■ رعایت اصول بندنویسی؛

■ پرهیز از نگارش جمله‌های طولانی؛

■ استفاده از واژه‌های مناسب فضای متن

ذکر دو نکته بسیار اهمیت دارد:

۱) ارزشیابی آزمون‌ها دقیقاً با سنجه‌های جدول ارزشیابی انجام می‌شود.

۲) متن‌ها و موضوعاتی که در آزمون طرح می‌شود، عیناً از متن‌ها و موضوعات کتاب نباشد؛

فراموش نکنیم که، «مهارت» را می‌سنجیم نه «دانش» را.

شیوه نامه ارزشیابی پایانی «نگارش» پایه دهم

نمره	سنجه‌های ارزشیابی	موضوع
۲	توانایی بازشناسی آموزه‌های درس	الف) بازشناسی
۱	۱- خوش‌آغازی (جذابیت و گیرایی، نشان دادن نمایی کلی از محتوای نوشته) ۲- پرورش موضوع	ب) آفرینش
۲	× شیوه بیان نوشته (بیان ساده و صمیمی - بیان احساس متناسب با موضوع)	
۲	× سیر منطقی نوشته (پرداختن به جنبه‌های مختلف موضوع - انسجام نوشته)	
۲	× فکر و نگاه نو (نگاهی متفاوت به موضوع)	
۱	۳- خوش فرجامی (جمع‌بندی مطالب - تأثیرگذاری و تفکر برانگیز بودن)	
۲	۱- مثل‌نویسی	پ) سازه‌های نوشتار
۲	۲- حکایت‌نگاری	
۲	۳- شعرگردانی	
۱	۱- هنجار نوشتار و نشانه‌های نگارشی	ت) هنجارهای نگارشی
۱	۲- املائی واژگان (نداشتن غلط املائی)	
۲	نقد و تحلیل متن بر اساس سنجه‌های دروس	ث) کالبدشناسی متن

نمره نهایی = میانگین ارزشیابی فرایندی (مستمر) به اضافه ارزشیابی پایانی (۲۰ ÷ ۲ = ۴۰ + ۲۰ = ۲۰)

بخش دوم

بررسی درس‌ها

پس از آشنایی با ارکان برنامه در بخش نخست این فصل، در بخش دوم آن به بررسی درس به درس می‌پردازیم، بخشی که بی‌تردید برای کلاس درس بسیار کاربردی است. برای تدریس هر درس سه جلسه آموزشی در نظر گرفته شده است. جدول زیر بودجه‌بندی هر درس را نشان می‌دهد.

بودجه بندی تدریس یک درس

<ul style="list-style-type: none"> ■ آموزش متن درس ■ کارگاه نوشتن : فعالیت یکم 	}	جلسه یکم
<ul style="list-style-type: none"> ■ هنجار نوشتار ■ کارگاه نوشتن : فعالیت دوم ■ کارگاه نوشتن : فعالیت سوم 	}	جلسه دوم
<ul style="list-style-type: none"> ■ حکایت‌نگاری / مَثَل‌نویسی / شعرگردانی ■ کارگاه نوشتن : فعالیت سوم 	}	جلسه سوم

عناصری که در بررسی درس‌ها ارائه شده‌اند عبارت‌اند از :

- سخنان پیشانی فصل؛
- نمایه درس؛
- اهداف؛
- روش‌های تدریس؛
- جستاری در متن؛
- درنگی در قلمرو فعالیت‌ها؛
- آگاهی‌های فرامتنی؛
- حکایت‌نگاری، مَثَل‌نویسی، شعرگردانی.

درس یکم

پرورش موضوع

فکرهایی جالب‌اند که بتوانند سال‌های سال بر فراموشی غلبه کنند و دوام بیاورند. اگر فکری آن‌قدر خوب باشد که بتواند پانزده سال منتظر بماند تا کتابی مانند «صد سال تنهایی» شود یا هفده سال تا کتابی چون «پاییز پدر سالار» شود و یا سی سال تا «گزارش یک مرگ» بشود، پس می‌توانم بنشینم و آن را بنویسیم.

(مارکز، بوی درخت گویا)

نمایهٔ درس یکم

عنوان : پرورش موضوع

محتوا : این درس به انتخاب روش‌هایی برای پرورش موضوع اختصاص یافته است و در ضمن درس سه روش برای پرورش آن ارائه می‌گردد.

حکایت‌نگاری	هنجار نوشتار	کارگاه نوشتن	متن و تصویر
بازنویسی حکایتی از کلیله و دمنه	در این درس هنجار نوشتار به اهمیت کاربرد جملات کوتاه و تأثیرات نامطلوب جملات بلند می‌پردازد، از جمله : - نفس‌گیر بودن - دشواری پردازش در ذهن - از بین رفتن ارتباط منطقی بین اجزای جمله - دشواری درک و دریافت جمله	۱- تشخیص شگرد به کار رفته در طرح پرسش‌ها ۲- انتخاب موضوعی آزاد، طرح پرسش‌هایی مرتبط با آن و پاسخ‌سازی برای پرسش‌ها ۳- ارزشیابی نوشته‌ها براساس سنجش‌های مشخص شده در درس	ارائهٔ سه روش برای پرورش دادن موضوع نوشته و ارائهٔ نمونه : الف) بارش فکری ب) اگر نویسی پ) گزین گفته‌ها

اهداف درس

- باز آموزی و یادآوری آموخته‌های پایه نهم؛
- افزایش توانمندی فراگیران در جذب و دریافت موضوعات از محیط پیرامون؛
- تقویت توانایی تهیه فهرستی از موضوعات ساده پیرامون و تبدیل موضوعات ساده به موضوعات جذاب و متنوع؛
- آشنایی بیشتر با شگرد «پرسش‌گری»، به منظور تبدیل موضوعات ساده به نوشته‌های جالب و ارزشمند؛
- تقویت توانایی گشودن گره‌های ذهنی با بهره‌گیری از شگرد «پرسش‌گری»؛
- آشنایی بیشتر با روش «بارش فکری» در معنا سازی و ایجاد فرصتی برای فکر کردن؛
- آشنایی با شگرد «اگر نویسی» در رهاسازی ذهن و قرار گرفتن در موقعیت‌های مختلف؛
- ایجاد توانایی بهره‌گیری از شگرد «اگر نویسی» به منظور پرداختن به موضوعات و انتخاب ساده و آسان آنها؛
- ایجاد نگرش مثبت نسبت به «گزینه‌ها» و توانایی به‌کارگیری این شگرد در نوشتن؛
- آشنایی با اهمیت کاربرد جمله‌های کوتاه در نوشته.

روش‌های پیشنهادی تدریس

با توجه به نکات زیر می‌توان درس پرورش موضوع را به شیوه «تدریس کارایی گروه» آغاز نمود و در ادامه، با توزیع کاربرگ‌هایی یادگیری را تثبیت نمود.

محتوای این درس از نظر کمیت قابل تفکیک است. در این درس به سه روش مستقل برای پرورش موضوع اشاره شده است: بارش فکری، گزیده‌گفته‌ها و اگر نویسی. همچنین از نظر سطح دشواری برای فراگیران قابل فهم است. با توجه به آموزه‌های سال‌های پیشین، در متن درس گره و چالش خاصی وجود ندارد و فراگیران با مطالعه متن قادر خواهند بود مطالب را کشف کنند.

اساس این روش مبتنی بر همیاری در یادگیری است و اساس یادگیری از طریق همیاری، تشکیل گروه‌های یادگیری است. این روش سبب جلوگیری از گوشه‌گیری، از خودبیگانگی، بی‌هدفی و ناراحتی دانش‌آموزان می‌شود. آنها در فعالیت‌های جمعی، حس اعتماد به نفس‌شان افزایش می‌یابد و روابط بین فردی آنها نیز بهتر و بیشتر می‌شود.

در این روش از دانش‌آموزان انتظار می‌رود جهت موفق شدن گروه با یکدیگر تعامل داشته باشند و پیشرفت تحصیلی همدیگر را بر عهده گیرند. دانش‌آموزان نیز انتظار دارند گروهی که در آن عضویت و فعالیت دارند به موفقیت دست یابد.

این روش بر دو فرضیه استوار است:

۱ هر یک از شرکت‌کنندگان، قسمت متفاوتی از موضوع درس را یاد می‌گیرند.

۲ هر فراگیرنده می‌تواند به اعضای تیم خود درس بدهد.

در این الگو، تدریس توسط گروه فراگیران انجام می‌شود و پس از آن معلم به بیان توضیحات ضروری و تکمیلی می‌پردازد.

مراحل اجرا

مرحله یکم: آمادگی فردی

۱ گروه‌بندی دانش‌آموزان و اختصاص شماره به هر یک از اعضای گروه؛

۲ تدوین ضوابطی که گروه‌ها ملزم به رعایت آنها باشند، مانند یادداشت برداری، بحث و گفت‌وگو

به طور آهسته، زمان بندی و...؛

۱۳ تقسیم متن درس به بخش‌های مستقل و تقریباً مساوی. گروه‌های سه نفره تشکیل می‌گردد و به هر یک از گروه‌ها وظیفه مطالعه یکی از روش‌های پرورش موضوع محول می‌شود و کار انفرادی با صامت‌خوانی آغاز می‌گردد.

مرحله دوم: کارگروهی

- تشکیل گروه‌های هم‌شماره (هر یک از فراگیران، با توجه به شماره خود، با شماره‌های مشابه هم‌گروه می‌شوند و اعضای گروه باهم به بحث و تبادل نظر می‌پردازند).
  - تشکیل گروه‌های اولیه (برگشت به گروه اولیه)
  - اعلام نظرات و سؤالاتی که در گروه‌های هم‌نام مطرح شد، در گروه اولیه.
- در این بین معلم دانش‌آموزان را برای حضور یافتن در گروه‌های جدید، کنترل کلاس و برقراری آرامش و همچنین نظارت بر اجرای فعالیت گروه‌ها هدایت می‌کند.

ارزشیابی گروه‌ها

پس از اینکه دانش‌آموزان با محتوای درس آشنا شدند برای ارزشیابی و همچنین برای تثبیت یادگیری می‌توان به ترتیب زیر عمل کرد:

- موضوع واحدی را در نظر می‌گیریم، مانند «دریا»؛
- سه کاربرد زیر را در اختیار هر یک از گروه‌ها قرار می‌دهیم و پس از مدت زمان معینی دانش‌آموزان نوشته خود را در کلاس می‌خوانند.

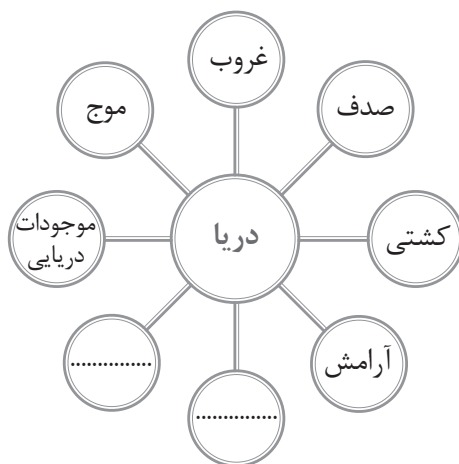

کار برگ شماره ۱

گسترش موضوع به روش بارش فکری

مرحله الف

برای گسترش موضوع «دریا» با بهره‌گیری از شیوه بارش فکری، ابتدا نمودار زیر را کامل کنید.

مرحله ب

از میان مفاهیمی که در مرحله الف نوشتیم چند مورد انتخاب می‌کنیم و بر اساس آنها پرسش‌هایی را مطرح می‌کنیم:

- آیا دریا برای همه آرامش‌بخش است؟
- آیا کشتی‌ها می‌توانند فرهنگ‌ها را از راه دریاها از کشوری به کشور دیگر انتقال دهند؟
- ؟ .....
- ؟ .....
- ؟ .....

کاربرگ شماره ۲

گسترش موضوع به روش «اگر نویسی»

موضوع دریا را با بهره‌گیری از راهکار/ فن (تکنیک) «اگر نویسی» گسترش دهید.

- اگر یک طرف نیمکره زمین آب و طرف دیگر خشکی بود .....
- اگر دریاها رنگ قرمز داشتند .....
- اگر آب دریاها شیرین بود .....
- اگر می‌توانستیم روی دریا راه برویم .....
- .....
- .....
- .....

کاربرگ شماره ۳

گسترش موضوع با بهره‌گیری از گزین گفته‌ها

موضوع «دریا» را با بهره‌گیری از «گفته‌های پیرامونی» گسترش دهید.

- «قطره قطره جمع گردد وانگهی دریا شود» در چه مرحله‌ای از زندگی بیشتر کاربرد دارد؟
- منظور شاعر از «موج دریا به گردن خشکی سینه ریز صدف می‌آویزد» چیست؟
- چرا نگاه کردن به دریا ثواب دارد؟
- آیا شما در انجام دادن کارها دل به دریا می‌زنید؟

- .....
- .....
- .....
- .....

اگر نویسی

جملات شرطی معمولاً دو قسمت دارند :

■ عبارتی که حاوی شرط است.

■ عبارت اصلی.

عبارات شرطی ممکن است به زمان گذشته، حال یا آینده اشاره باشند.

اگر نویسی	
- زمان گذشته : اگر من یک مدیر بودم ... - زمان حال : اگر من یک پلیس باشم ... - زمان آینده : اگر من روزی رئیس جمهور شوم ...	شرایط واقعی
- زمان گذشته : اگر من ققنوسی نشسته بر کوه قاف بودم ... - زمان حال : اگر من یک رایانه باشم ... - زمان آینده : اگر من یک ریات داستان نویس شوم ...	شرایط غیر واقعی (تخیلی)

✓ اگر من رئیس جمهور بودم ...	قرار گرفتن در مشاغل مختلف اگر نویسی با محوریت
✓ اگر من شهردار بودم ...	
✓ اگر من منجم بودم ...	
✓ اگر من شاعر بودم ...	
✓ اگر من بازرگان بودم ...	
✓ اگر من رفتگر بودم ...	
✓ اگر من راننده یک ماشین حمل جنازه بودم ...	

✓ اگر من قالی بازیریک بودم...	اگر نویسی با محوریت قرار گرفتن به جای پدیده‌ها و اشیا
✓ اگر من یک قاب عکس قدیمی بودم...	
✓ اگر من یک قمقمه فلزی بودم...	
✓ اگر من یک زیردریایی بودم...	
✓ اگر من پوتین یک سرباز بودم...	
✓ اگر من یک بد افزار بودم...	
✓ اگر من به جای ضریح امام حسین (ع) بودم...	

✓ اگر من به جای سرو چهار هزارساله ایران بودم...	اگر نویسی با محوریت قرار گرفتن به جای یک مکان خاص
✓ اگر من مثلث برمودا بودم...	
✓ اگر من دیوار چین بودم...	
✓ اگر من برج ایفل بودم...	
✓ اگر من اقیانوس آرام بودم...	
✓ اگر من اهرام ثلاثه بودم...	
✓ اگر من باب المندب بودم...	
✓ اگر من کوه آتشفشان هاوایی بودم...	
✓ اگر من موزه لوور بودم...	

✓ اگر من دیو سفید شاهنامه بودم...	اگر نویسی با محوریت قرار گرفتن به جای جانوران و موجودات دیگر
✓ اگر من یک کروکودیل بودم...	
✓ اگر من یک نهنگ بودم...	
✓ اگر من ذوالجناح بودم...	
✓ اگر من در زمان سلیمان (ع) به جای هدهد بودم...	

✓ اگر متولد دهه (شصت، پنجاه و ...) بودم ...	اگر نویسی با محوریت قرار گرفتن در موقعیت‌های خاص
✓ اگر من معلم و مدیر یک کلاس چند پایه بودم ...	
✓ اگر من پدر/ مادر یک هفت قلو بودم ...	
✓ اگر در یک صحرا همراهان خود را گم می‌کردم و تنها با یک کوله پشتی تنها می‌ماندم ...	
✓ اگر نفر اول کنکور می‌شدم ...	
✓ اگر قهرمان المپیک بودم ...	
✓ اگر من به جای بُراق (اسب پیامبر) بودم، در شب معراج ...	

اگر من می‌توانستم زمان را متوقف کنم ...	اگر نویسی با محوریت داستان‌نویسندگی‌های مختلف
اگر می‌توانستم از آینده خبردار باشم ...	
اگر می‌توانستم به گذشته بروم ...	
اگر من انگشتر سلیمان (ع) را داشتم ...	
اگر من عصای موسی (ع) را داشتم ...	

اگر من امیر کبیر بودم ...	اگر نویسی با محوریت قرار گرفتن به جای اشخاص دیگر
اگر من نیوتن بودم ...	
اگر من استیو جابز بودم ...	
اگر من یوری گاگارین بودم ...	
اگر من نویسندهٔ پرفروش‌ترین کتاب سال بودم ...	

گاهی می‌توان این موضوعات را ادغام نمود یا شرایطی را به این موضوعات اضافه کرد .

نمونه‌ای برای اگر نویسی

اگر یک کوه بودید...

راستش من هیچ وقت دوست نداشته‌ام که یک کوه باشم.

من کوهستان را دوست دارم ولی دوست ندارم مثل کوه یک جانشین و منجمد باشم .
من دوست دارم رود باشم، جاری و پر هیاهو، قصه‌ها را از زبان قلّه کوه بشنوم و
آنها را برای شقایق‌های دامنه کوه و گلبوته‌های دشت تعریف کنم، پاهای گلی کودکان
آبادی را قلقلک بدهم، به زمین‌های کشاورزی سلام کنم و گاهی میان شالیزارهای
خوش بو چرخ بزنم.

کوه‌ها همیشه سنگین و رنگین یک جا می‌نشینند اما من بازیگوش و پرسرو صدا هستم .
مادر بزرگم می‌گوید : آدم باید جاسنگین باشد. فکر کنم کوه‌ها خیلی جاسنگین اند، آنها
یک گوشه را برای خودشان انتخاب می‌کنند و تا ابد همان جا می‌خکوب می‌شوند و
تکان نمی‌خورند.

پدر بزرگم می‌گوید : کوه‌ها خیلی باید مراقب خودشان باشند چون در قلبشان
چیزهای با ارزشی دارند.

معلممان می‌گوید : «ارزش انسان‌ها به رازهایی است که در دل خود دارند.» خوب که
فکر می‌کنم می‌بینم کوه‌ها خیلی ارزشمندند چون رازهای زیادی در دل خود دارند .
راستی می‌دانی چرا من دوست ندارم کوه باشم ؛ چون کوه‌ها با آنکه ظاهر آرام و
صبوری دارند، گاهی سرما می‌خورند و با یک عطسه مثل آوار فرو می‌ریزند، گاهی
چنان عصبانی می‌شوند که هر چه در دلشان است یک دفعه بیرون می‌ریزند. در آن
لحظات همه از کوه فرار می‌کنند.

من دوست ندارم که یک کوه باشم!